

ใบความรู้ เรื่อง “ลักษณะทางเศรษฐกิจและการคมนาคมของทวีปยุโรป”

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ยุโรปเป็นทวีปที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพจึงทำให้ทวีปยุโรปมีความเจริญก้าวหน้าและโดดเด่นในด้านต่าง ๆ การประกอบอาชีพที่สำคัญ เช่น

1. เกษตรกรรม

ทวีปยุโรปมีการใช้ที่ดินทำการเกษตรกรรมอย่างหนาแน่น แต่อย่างไรก็ดีส่วนใหญ่ผลิตขึ้นเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการดังนั้นจึงต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ เขตเกษตรกรรมของทวีปยุโรป อาจแบ่งออกได้เป็น 3 เขตใหญ่ๆ ดังนี้

1.1 เขตเกษตรกรรมแบบผสม เป็นเขตที่มีการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ควบคู่กันไป พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ ข้าวไรย์ มันฝรั่ง หัวผักกาดหวาน และหญ้า ส่วนสัตว์เลี้ยง ได้แก่ โคเนื้อ โคนม และแกะ พบมากบริเวณภาคตะวันตก และภาคกลางของทวีปในเขตประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี และสเปน

1.2 เขตเกษตรกรรมแบบเมดิเตอร์เรเนียน พืชที่สำคัญ ได้แก่ ส้ม มะนาว องุ่น มะกอก พบบริเวณชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในยุโรปภาคใต้ ได้แก่ ประเทศอิตาลี และประเทศกรีซ

1.3 เขตปลูกข้าวสาลี เป็นเขตที่มีการปลูกข้าวสาลีในไร่ขนาดใหญ่ คล้ายคลึงกับเขตปลูกข้าวสาลีในทวีปอเมริกาเหนือ พบบริเวณประเทศฮังการี โรมาเนีย ยูเครนและภาคใต้ของสหพันธรัฐรัสเซีย

2. การเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงจะแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ สัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันมากที่สุดได้แก่ โคเนื้อ โคนม แกะและสุกร แหล่งเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญได้แก่ ในแถบยุโรปเหนือ ยุโรปตะวันตก และยุโรปตะวันออก

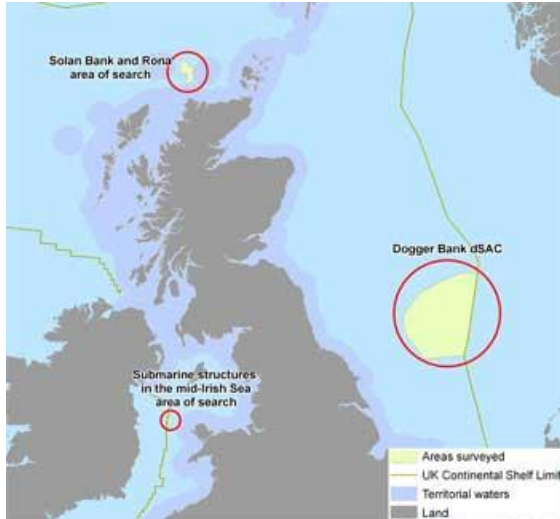
3. การทำป่าไม้

บริเวณที่เป็นแหล่งป่าไม้ที่สำคัญได้แก่ บริเวณเขตภูมิอากาศแบบไทกา ในคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย และภาคเหนือของสหพันธรัฐรัสเซีย ไม้ที่สำคัญได้แก่ ไม้สน ซึ่งเป็นไม้เนื้ออ่อนนำมาผลิตเยื่อกระดาษและเฟอร์นิเจอร์

4. การประมง

เป็นอาชีพหลักของประชากรในทวีปยุโรปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะชายฝั่งทะเลยาวและกว้างขวางมาก อีกทั้งยังมีกระแสน้ำอุ่นแอตแลนติกเหนือและกระแสน้ำเย็นกรีนแลนด์ไหลมา

บรรจบกัน จึงทำให้เป็นแหล่งที่มีปลาชุมแห่งหนึ่งของโลกเรียกบริเวณนี้ว่า **ด็อกเกอร์แบงก์ (Dogger Bank)** แหล่งประมงที่สำคัญของยุโรป ได้แก่ บริเวณน่านน้ำทะเลเหนือ ทะเลนอร์วีเจียน และเกาะไอซ์แลนด์ ประเทศที่จับปลาได้มากในเขตนี้ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ และไอซ์แลนด์

ภาพ : บริเวณที่มีแหล่งปลาชุมแห่งโลก

ที่มา : http://www.jncc.gov.uk/images/naturenews_1008.jpg

5. การทำเหมืองแร่

แร่เศรษฐกิจที่สำคัญของทวีปยุโรป ได้แก่ ถ่านหิน และแร่เหล็ก ซึ่งมีปริมาณการผลิตเป็นจำนวนมากในประเทศต่าง ๆ แหล่งถ่านหินที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณภาคเหนือของฝรั่งเศส ภาคกลางของเบลเยียม กลุ่มแม่น้ำรูห์ในเยอรมนี ภาคใต้ของโปแลนด์ และสหพันธรัฐรัสเซีย ส่วนแหล่งแร่เหล็กที่สำคัญ ได้แก่ ภาคเหนือและภาคกลางของสวีเดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของฝรั่งเศส และภาคใต้ของรัสเซีย นอกจากนี้ถ่านหินและแร่เหล็กแล้ว ยังมีแร่อื่น ๆ ที่มีความสำคัญ ได้แก่ น้ำมันปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติซึ่งมีแหล่งผลิตในทะเลเหนือ เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี โรมานี และรัสเซีย แร่บอกไซต์ ในยูโกสลาเวีย และกรีซ แร่โพแทชและแร่ฟอสเฟต ในเยอรมนีและโปแลนด์

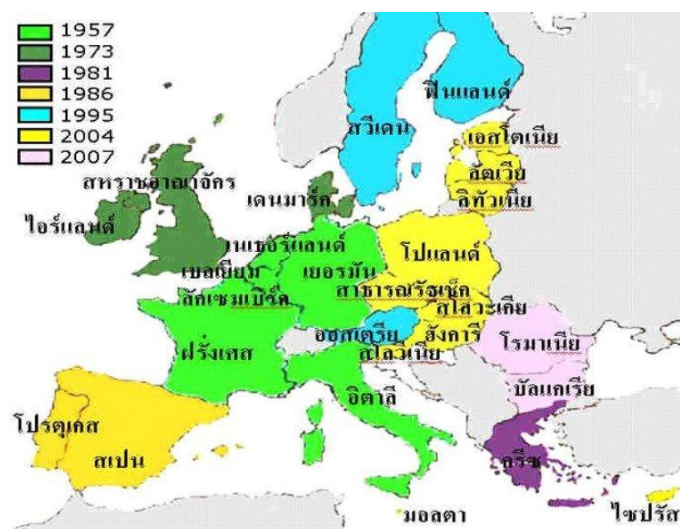
6. การอุตสาหกรรม

ทวีปยุโรปเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของโลก อุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ การถลุงเหล็ก และผลิตเหล็กกล้า การผลิต รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน และเรือเดินสมุทร การผลิตเคมีภัณฑ์ การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น แหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญอยู่ในยุโรปตะวันตก เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมนีและเนเธอร์แลนด์ ส่วนยุโรปตะวันออกมีแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญอยู่ในประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย ยูเครน และเบลารุส

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ประเทศยุโรปได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อประโยชน์ทางการค้าและความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

1. **กลุ่มประชาคมยุโรป หรือ (European Communities: EC)** เป็นการรวมกลุ่มที่มีจำนวนประเทศสมาชิกมากที่สุดถึง 12 ประเทศ ได้แก่ เบลเยียม ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน และสหราชอาณาจักร กลุ่มประเทศนี้มีข้อตกลงร่วมกันในอันที่จะยกเลิกข้อจำกัดต่างๆ ในด้านการค้าระหว่างกัน เช่น ยกเลิกภาษีศุลกากร สำหรับสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศสมาชิก รวมทั้งการเปิดเสรีให้มีการเดินทางของผู้คน และการเคลื่อนย้ายเงินทุนผ่านเขตแดนซึ่งกันและกันโดยไม่มีข้อจำกัด กลุ่มประเทศนี้นับว่ามีอิทธิพลมากในด้านเศรษฐกิจโลก และเป็นการรวมตัวกันของประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในทวีปยุโรป

ภาพ : สมาชิกสหภาพยุโรป

ที่มา <http://blogsimages.skynet.be/images/002/807/>

842_fe407482034a83fea859ada4fb2a1749.jpg

2. **กลุ่มสมาคมการค้าเสรีของยุโรป (European Free Trade Association: EFTA)** เป็นการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกรวม 7 ประเทศ คือ ออสเตรีย ไอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ และฟินแลนด์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากร และข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ในปัจจุบันกลุ่มประเทศนี้ได้ทำสัญญาตกลงให้มีการค้าเสรีกับกลุ่มประชาคมยุโรปด้วยแล้ว

3. **กลุ่มความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจร่วมกัน (Council for Mutual Economic Assistance: COMECON)** เป็นการรวมกลุ่มเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศในยุโรปตะวันออก ที่มีการปกครอง

ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ รวม 8 ประเทศ คือ สหภาพโซเวียต โปแลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเช็กและ
สโลวัก ฮังการี โรมาเนีย แอลบาเนีย บัลแกเรีย และยูโกสลาเวีย อย่างไรก็ตามจากการล่มสลายของสหภาพโซ
เวียต ซึ่งเป็นประเทศแกนนำสำคัญ กลุ่มโคเมคอนก็ต้องยุติบทบาทลงด้วยเช่นกัน

4. สหภาพยุโรป (The European Union : EU) เป็นการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคยุโรปทั้ง
ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในลักษณะสถาบันแบบเหนือรัฐ (Supranational Institution) ที่ใหญ่ที่สุด
และก้าวหน้าที่สุดในโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพเป็นการถาวรระหว่างประเทศในภูมิภาค
ยุโรปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมไปถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ประเทศสมาชิกและ
การมีบทบาทนำของ EU ในประชาคมโลก

การรวมกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1950 ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดย
ประเทศยุโรปตะวันตก 6 ประเทศ ได้ร่วมกันจัดตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (European Coal
and Steel Community - ECSC) ขึ้น ซึ่งแม้เป้าหมายสูงสุดของการรวมกลุ่มจะมีขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางด้าน
การเมือง เช่น การมีสันติภาพถาวรระหว่างประเทศในภูมิภาคยุโรป แต่ประเทศได้เลือกใช้วิธีการรวมกลุ่มทาง
เศรษฐกิจเป็นตัวนำเพื่อคลายความระแวงสงสัยของประเทศต่าง ๆ ในเรื่องการสูญเสียอำนาจอธิปไตย การ
รวมกลุ่มดังกล่าวประสบผลสำเร็จด้วยดี ทำให้ต่อมาในปี ค.ศ. 1957 การรวมกลุ่มได้ขยายตัวครอบคลุมภาค
เศรษฐกิจอื่น ๆ โดยประเทศได้ลงนามในสนธิสัญญากรุงโรม (Treaty of Rome) เพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ
ยุโรป (European Economic Community - EEC) เพื่อให้เป็นทั้งสหภาพศุลกากร (Customs Union) และ
ตลาดร่วม (Common Market) กระบวนการรวมกลุ่มประสบความสำเร็จอย่างมากในด้านเศรษฐกิจ

ภาพ : Eu Map

ที่มา : http://www.ezilon.com/map_of_europe.html

ในปี ค.ศ. 1990 ในช่วงหลังสงครามเย็น ฝรั่งเศสและเยอรมนีเสนอให้มีการจัดตั้งสหภาพการเมืองของยุโรปเพื่อให้มีการกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศและความมั่นคงร่วมกัน ซึ่งท้ายที่สุด นำไปสู่การลงนามในสนธิสัญญากรุงมาสทริคต์ (Treaty of Maastricht หรือ Treaty on the European Union) เพื่อจัดตั้งสหภาพยุโรป (European Union – EU) ขึ้นในปี ค.ศ.1992 รวมไปถึงการใช้เงินสกุลยูโรร่วมกันด้วย ต่อมา ในปี ค.ศ.2007 ประเทศสมาชิก EU ตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อตอบสนองกระบวนการบูรณาการภายใน EU ที่ก้าวหน้าขึ้นและบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของ EU ในประชาคมโลก จึงได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาลิสบอน (Lisbon Treaty) โดยประเทศสมาชิกให้ความเห็นชอบในการสละอำนาจอธิปไตยบางส่วนให้แก่ความร่วมมือเหนือชาติ (supranational cooperation) ในเรื่อง (1) สหภาพศุลกากร (customs union) (2) การออกกฎระเบียบด้านการแข่งขัน (competition rules) (3) นโยบายด้านการเงิน (monetary policy) สำหรับรัฐสมาชิก EU ที่ใช้สกุลเงินยูโร (4) การอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเล (marine biological resources) ภายใต้นโยบายร่วมด้านประมง และ (5) นโยบายการค้าร่วม (common commercial policy) ทั้งนี้ สนธิสัญญาลิสบอนมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009

ปัจจุบัน EU มีรัฐสมาชิกจำนวน 28 ประเทศ มีระบบตลาดร่วม ระบบภาษีศุลกากรร่วม การใช้เงินสกุลยูโรร่วมกันใน 17 ประเทศสมาชิก และมีศูนย์กลางการบริหารอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม

โครงสร้างการทำงานของ EU ประกอบด้วย 4 สถาบันหลัก คือ คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) คณะมนตรียุโรป (European Council) คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (Council of the European Union) และสภายุโรป (European Parliament)

ในวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 2016 สหราชอาณาจักรได้ทำการลงมติสมาชิกภาพในสหภาพยุโรป โดยฝ่ายที่ต้องการให้ออกจากสหภาพยุโรปเป็นฝ่ายชนะ รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้กำหนดให้วันที่ 29 มีนาคม 2019 เป็นวันออกจากสหภาพยุโรป